

Muistio

25.5.2026

VN/31483/2025
VN/31483/2025-MMM-44

MMM:n lausunto toimenpide-ehdotuksista 13 ja 14

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto parlamentaariselle työryhmälle saamelaisten totuus- ja sovintokomission toimenpide-ehdotuksista 13 ja 14

Ehdotus 13: Saamelaisten kotiseutualueen jäljellä olevat valtion vanhat metsät tulee suojella hakkuilta (MMM, Metsähallitus).

Metsähallituksessa on menossa vanhojen ja luonnontilaisten metsien inventointi nyt jo kolmatta vuotta. Tänä vuonna inventoidaan juuri saamelaisten kotiseutualue. Inventoinneista on keskusteltu saamelaisten kanssa ja käyty myös käräjälain 9§ mukainen neuvottelu niiden toteuttamisesta. Peruseriaatteena on, että kaikki valtioneuvoston vahvistamat kriteerit täyttävät vanhat ja luonnontilaisten metsät tullaan siirtämään suojeluun. Kuten tiedossa on, saamelaisilla on ollut oma ryhmänsä tekemässä alustavaa inventointia hieman toisenlaisilla (väljemmillä) kriteereillä. Metsähallitus ja Sapmi-ryhmä ovat pyrkineet sopimaan aineistojen yhteiskäytöstä.

Metsähallitus sopii kaikista hakkuista saamelaisten kotiseutualueella jo nyt etukäteen saamelaisten kanssa, joten yllätyksenä ne eivät saamelaisille tule. Erimielisiä hakkuista ei toteuteta. Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma valmistui vuonna 2022 ja on se paperi, mikä toimii pohjana valtion metsätalouden suunnittelulle tuolla alueella. Metsähallituksen luonnonvarasuunnitteluprosessi on laajasti sidosryhmiä osallistava, joten siinä on ollut kaikilla intressiryhmillä mahdollisuus saada äänensä kuuluviin. Menettely on ollut käytössä valtion alueiden käytön suunnittelussa jo useamman kierroksen ajan (5v sykli). Luonnonvarasuunnitelman vaikutukset saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin arvioitiin saamelaiskäräjien ja Metsähallituksen yhdessä laatiman ja sopiman Akwé: Kon -toimintamallin mukaisesti.

Metsähallitus laati vuosien 2022-2027 saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelman metsätaloutta koskevan osuuden paliskunnittain. Neuvottelut käytiin yhteisymmärrykseen pyrkien kunkin saamelaisten kotiseutualueen paliskunnan kanssa erikseen. Kolmen paliskunnan kanssa neuvottelut ovat edelleen kesken ja niitä jatketaan suunnitelmakaudella. Paliskuntakohtaisten metsäsuunnitelmien tavoitteena on sekä poronhoidon että metsätalouden toiminnan pitkäjänteinen turvaaminen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisporonhoidon harjoittamisen edellytykset säilytetään.

Metsätalouden yhteensovittamisessa poronhoidon kanssa käytetään laajaa kirjoa metsätalouden menetelmiä. Paliskuntakohtaisten metsäsuunnitelmien teon lähtökohtana oli poronhoidon ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

metsätalouden tarpeiden, toimintatapojen ja käsitteiden molemminpuolinen tunnistaminen. Teho- metsätalous puuntuotannollisesti katsoen ei ole mahdollista saamelaisten kotiseutualueilla jo pel- kästään siksi, etteivät metsät kasva samalla vauhdilla kuin etelässä. Valtion metsistä saadaan n. 100 000 kuutiota puuta vuosittain saamelaisten kotiseutualueella, mikä verrattuna koko hakkuu- kertymään valtion mailta, joka oli vuonna 2025 6,7 miljoonaa kuutiota, on tästä siis vain n. 1,5%. Saamelaisten kotiseutualueella Metsähallituksen hallinnassa olevista valtion maa-alueista 7 % on metsätalouden toiminnan piirissä olevia monikäyttömetsiä. Suojelualueiden ulkopuolisen puuston vuotuinen kokonaispoistuma (hakkuut ja luonnonpoistuma) on noin 13 prosenttia kasvusta. Hak- kuiden mitoitus lähteekin siitä, että ne ovat paliskuntien kanssa yhdessä sovittuja. Metsätalouden harjoittamisella on suuri merkitys myös alueen ihmisten tärkeänä pitämän alemman tieverkon kunnossapitäjänä.

Missä määrin metsätalous on siis saamelaisten kotiseutualueilla vahingollista ja kuinka paljon sitä pitäisi vielä vähentää, on hyvin monitahoinen kysymys. Yhteiskunnallisesti katsoen ala tuo nykyi- selläänkin merkittävästi työtä ja hyvinvointia alueella, missä muut työllistymismahdollisuudet ovat harvassa. Metsien hoidolla voidaan edistää myös hiilen sidontaa, maisemia ja monimuotoisuutta ja ylitieiden metsien harvennukset palvelevat myös porotaloutta.

Metsähallituksella on vakiintuneet ja hyvin toimivat käytännöt saamelaisten kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tästä keskusteltiin paljon viimeisintä omistajapolitiikkaa laadittaessa vuonna 2024, jolloin saamelaiset itsekin totesivat, ettei asiassa ole isompia ongelmia ja sanoivat arvostavansa Metsähallituksen tapaa toimia saamelaisten kanssa. Suojelusta puhuttaessa on tärkeää myös tiedostaa, että suojelu on maankäyttömuodoista ainoa, joka sulkee pois lähes kaiken muun maankäytön. Suojelluille alueille ei voi rakentaa esim. matkailun tarpeisiin. Se ei siis alueiden käytön yhteensovittamisen näkökulmasta ole yleensä se paras vaihtoehto.

Ehdotus 14: Metsähallituksen tulee korvata metsätaloustoimien jo aiheuttama vahinko saamelaisille poronhoitajille. (Metsähallitus):

Tämä ehdotus kaipaa ilman muuta lisää keskustelua ja taustoittamista. Ensinnäkin tulisi selven- tää, minkälaista vahinkoa valtion metsätalous on saamelaisille aiheuttanut ja miten nämä mah- dolliset haitat olisivat arvostettavissa rahana. Saamelaisten kotiseutualueella poronhoito on yksi lähtökohdista kun suunnitellaan metsätaloustoimenpiteitä. Poronhoito Lapissa ei kuitenkaan ole vain saamelaisten yksinoikeus. Metsätalouden näkökulmasta olisi tärkeää erotella erilaiset syy- ja seuraussuhteet. Sellaiset käsitteet kuin liian suuri poroluku, siitä johtuva ylilaidunnus ja maaston kuluminen, ilmastomuutoksen vaikutus porojen luontaiseen ruokaan sekä poronhoitoon liittyvät osapuolten keskinäiset kiistat ovat nousseet esiin, kun keskusteluja on käyty metsätalouden nä- kökulmasta. Poroilla on lakiin perustuva oikeus vapaaseen laiduntamiseen toisen maalla. Poron- hoitajat käyttävät lisäruokintaa siitä riippumatta, onko alueella harjoitettu metsätaloutta. Lisäruo- kinnalla voidaan tavoitella porojen parempaa selviytymistä talvesta ja parempaa lisääntymistä suhteessa saman paliskunnan muihin poronhoitajiin.

Yksi keskeinen kysymys on vielä siinä, että jos korvauksia maksettaisiin yhdelle kansalle/kansan- ryhmälle, avaisiko tämä hyvin paljon laajemman korvauskeskustelun ensin muille kuin saamelai- sille poronhoitajille ja sitten mahdollisesti koskien kaikkea muutakin metsiin liittyvää, kuten metsä- tuhoja, sähkölinjojen tai tuulivoiman rakentamista yms. Lisäksi voidaan pohtia, muuttaisiko se, että valtio maksaa korvauksia omaisuutensa käytöstä, omistuksen luonnetta ja millä tavoin.

Saamelaisasioissa maanomistus on MMM:n näkökulmasta peruskysymys, joka nousee säännöllii- sesti esille. Maanomistus on Suomessa jo perustuslaissa järjestetty niin, että valtio omistaa ne maat, joilla ei ole muuta omistajaa. Näin myös saamelaisten kotiseutualueella.

Lopuksi MMM haluaa yleisesti todeta, että pitäisimme tärkeänä totuuskomission raportin jatkokeskustelussa, että menneisyys ja nykytilanne pidettäisiin erillään. Muodostettaessa valtion kantaa totuus- ja sovintokomission ehdotuksiin tulisi pyrkiä turvaamaan se positiivinen ja hyvää palautetta saava kehitys mitä saamelaisten kotiseutualueen metsätalouden harjoittamisen osalta on tapahtunut.